

„Stajere“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računani naročnino z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnstvo se nahajata v Ptuju, gledališko poslopje št. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torej zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Stev. 2.

V Ptuju v nedeljo dne 12. januarja 1908.

IX. letnik.

Somišljeniki!

Kmetje in kmetice!

V nedeljo, 12. prosinca 1908 točno ob 3. uri popoldne v gostilni Marinič pri sv. Urbanu nad Ptujem

kmetijski shod.

Grè se za važne kmetijske zadeve! Vsakdo, kdor se briga za dobro kmetiskega ljudstva, vsakdo brez razlike strank, naj se shoda udeleži.

Pridite vsi!

V nedeljo 19. prosinca 1908 shod pri Golobu v Vurpergu.

Polom v Šoštanju.

Tako hudega udarca spodnje-štajersko prvaštvo že dolgo ni došlo, kakor zdaj. Premislilo le: — brez znanja, brez dovolj denarja, brez drugih zmožnosti se ustanovlja prvaške posojilnice; — z vsemi močmi, z nelepimi in lepimi sredstvi, na prižnici in v gostilni se agitira potem za te posojilnice; — laže se čez napredne šparkase, v imenu „vere“ in „narodnosti“ se privleče lahkoverne kmetiče v posojilnice; — in potem, ko je nalcžil kmet svoj denar, svoje krvavo pristradane krajarje v tako prvaško posojilnico, — pride nakrat polom... Z žalostnim srcem opazijo reveži, ki so šli pravdom na led, da se je z njih denarji brezvestno gospodarilo, da so ustanovljali gotovi ljudje le zato posojilnice, da so sami dovolj kredita pridobili, da so prvaške posojilnice posameznim ljudem le molzne krave...

Te in slične misli porodi velikanski polom, ki se je zgodil te dni v Šoštanju. Znana prvaška firma Ivan Vošnjak je prišla v take zadrege, da ne more več svoja plačila izvršiti. To bi za splošnost ne bilo najhujše, čeprav bi marsikdo pri temu trpel. Ali prvaški Ivan Vošnjak je bil tudi član nadzorstva šoštanjske posojilnice. Pa ne samo član nadzorstva, temveč tudi dolžnik te posojilnice je bil. Vošnjakovi dolgovi znašajo baje 1/4 mi-

lijona kron. Od tega denarja pa dolguje šoštanjski posojilnici 150.000 kron in celjski prvaški posojilnici menda 60.000 kron. Govori se, da je dobil ta denar celo v času, ko je bil že na slabih nogah... Zdaj se preti in grozi vložnikom posojilnice, ki hočejo od posojilnice svoj denar nazaj. Glasom pravil bi morala šoštanjska posojilnica vložbe do 200 kron takoj nazaj plačati. Ker pa tega ne stori ali pa ne more storiti, so vložniki še bolj razburjeni. Ljudem se sicer pravi, da so posojilnice v zvezi in da jamči ena za drugo. To pa ni res. Načelnik dr. Mayer je napravil vse mogoče poskuse, da bi dobil od celjske posojilnice denarja za izplačilo; ali dobil ni nič, kar vemo iz zanesljivega vira. Naravno, da so ljudje hudo vznemirjeni in da se bojijo za svoje denarje. Kajti pribito je, da bode posojilnica pri Vošnjaku veliko izgubila. Pretenje in grozitive ljudem ne morejo pomagati.

Dobili smo o tej celi stvari več dopisov. V prvi vrsti naj objavimo sledečega:

„Vedel tega ker je prvaški Ivan Vošnjak nezmožen poplačati svoje upnike in zlasti ker je nevarnost, da pride tudi šoštanjska posojilnica, katera mu je posodila čez 150.000 kron, ob denar, začelo je ljudstvo svoj pri posojilnici naloženi denar nazaj terjati. Prvaški listi radi tega divjajo kakor besne živali, očitajo naprednjakom in Nemcem, da so vsega tega krivi in obetajo hudo maščevanje. Nekateri listi še grozijo, da bode posojilnica morala nazaj terjati tudi denarje, katere je ona kmetom izposodila in da bode vsled tega marsikateri kmet prišel ob svoj grunt. A vse to ne bode nič pomagalo. Da ljudstvo terja nazaj svoj denar, temu so krivi gospodje prvaški voditelji sami, kateri tako brezvestno s tujim denarjem gospodarijo. Vsaki človek, kateri čuje, da je dala posojilnica Ivanu Vošnjaku 150.000 kron in baje krmarju Kajšterju nad 70.000 kron posojila, si bode premislil, pustiti v takem zavodu svoj zaslužek, tembolj, če pomisli, da so ti isti gospodje ki toliko denarja potrebujejo deloma člani posojilniškega odbora in sami se bi dajajo posojila, kakor in kolikor se jim

ljubi. Ali so morebiti naprednjaki in Nemci krivi tem vnebovpijočim rasmeram? Kar se tiče grozitev, tedaj se bode tem grozitivam pač vsakdo smejal. Napredna stvar se ne potaplja, napredna stvar gre naprej in potaplja se, kakor dejstva uče, le prvaki. Smešno je, groziti kmetom, da bodejo prišli ob domačijo, če bo posojilnica morala nazaj terjati izposojeni denar. Saj lahko dobe kmetje denar pri drugih bolj varnih zavodih in za manjše obresti; ni enim ne bo treba svoj ga grunta zgubiti. Jako zanimivo pa je, da hoče posojilnica od kmetov nazaj terjati denar. Zakaj ne od Ivana Vošnjaka, zakaj ne od Kajštarja, Volka in sodrugov? Ta vam je lepa! Kmetje pozor, sedaj veste kakšni prijatelji so vam ti gospodje. Šoštanjski prvaki obdržite denar, Vi kmetje pa naj bi svoj grunt morali zapustiti?! Lepše se ti gospodje niso zamogli izdati.

Istotako smo dobili še sledeči dopis, ki ga tudi lahko pred sodnijo dokažemo ter se glasi:

„Kakor je obče znano, nahaja se tukajšnja prvaška posojilnica v hudih denarnih škripcih. In kdo je temu poglaviti vzrok? Sploh se govori, da nihče drug, kakor načelnik posojilnice dr. Franjo Mayer. Kako lahkomišljeno je gospodaril z posojilničnim premoženjem, spričujejo naslednja dejstva. Posodil je tukajšnemu tovarnarju Ivanu Vošnjaku ogromno svoto 150.000 K, kakor se govori samooblastno, ne da bi se bilo to ogromno posojilo zavarovalo po intabulaciji. Še-le, ko je Ivan Vošnjak prišel v denarno stisko in to naznanil svojim upnikom na Dunsju in drugod ter prosil, da bi ga blagovolili milostno čakati do konca januarja, kajti prej ne more plačati — še le zdaj je dal dr. Mayer vknjižiti tirjatev posojilnice na Ivan Vošnjakovo posestvo, češ, zdaj je začelo hudo smrdeti, kajti, ako se ne poraveči Ivanu Vošnjaku, da bi se poravnal s svojimi upniki, je krída neizogibna, in jako veliko vprašanje je, bo li prišla posojilnica do svojega denarja. Ravno tako lahkomišljeno je dr.

Kadar gorè potujejo...

Povest od sovraštva in ljubezni.

Spisal Karl Bienenstein.

(8. nadaljevanje.)

Težko je bilo Roziki pri srcu. Slutila je, kaj je vežalo očeta na Jožeta; in bala se je, da bi Joža govoril, ako bi ga ne vzela. Kaj naj bi napravila? Na eni strani otroška ljubezen, na drugi ljubezen do Tonita; veliko tajnih solz ji je to stalo. Ko bi zamogla vsaj s Tonitom govoriti, Ali ta je bil zanjo nedosegljiv. Gori k njemu ni mogla in pisemce poslati ni hotela, ker ni marala izdati svoje tajnosti. Saj ni vedla, da je bila ta njena tajnost med mladino že davno znana.

Joža pa je čakal s hrepenenjem na odgovor. Da je lažje čakal, sedel je zdaj vsak dan v krčmi; tako je v pijanosti nekemu fantu celo stvar povedal.

»Kaj, ti hočeš Roziko?« se je nasmeljal fant. »Ljubi prijatelj, pa si prepoznaj vstal.« — »Kaj hočeš s tem reči?« je vprašal Joža. — »Ali me ne razumeš? Prepoznaj si prišel, Rozika ima že drugega.« — Ta novica je napravila Joževu glavo malo jasnejo. Stisnil je pest, pogledal fanta ojstro ter vprašal: »Kdo pa bi bil ta drugi?« — »Eden, na katerega niti ne misliš. Kaj pra-

viš?« — Joža je premišljeval, ali pravega imena ni našel. Postal je razburjen in zaklinal končno: »Povej vendar; ali menda tudi ti ni nič ne več.« — »O pač, kaj praviš, ako ti povem, da je to Požurnikov Toni?« — Joža je skočil po konci in postal v hipu trezen: »To ne bode šlo, v vso večnost ne!« — »Bo šlo, bo!« je dejal fant. Ali Joža tega še vedno ni verjel. Šele ko mu je fant o nedeljskih sestankih zaljubljenih parov, je bil Joža prepričan.

Ko je prihodnjo nedeljo prišel z Zagorjanom skupaj, vprašal ga je: »No, ali si z Roziko govoril?« — Zagorjan mu je podell roko in rekel: »Kaj-ne, midva ostaneva dobra prijatelja, čeprav se ti ne bode dopadlo, kar ti moram povedati.« — Trdno je stisnil Joža roko in dejal: »Nikdar ti ne bodem sovražnik. Da si za-me govoril, vem in ti verujem in da me tvoja Rozika ne mara, razumem. Prvič sem v njenih očeh le lump, drugič pa je Požurnikovo gospodarstvo lepše kot moja kočica.« — Čudno je Zagorjan gledal. Niti odgovora ni našel. Potem je končno rekel: »Ti vendar ne bodeš rekel, da — Ali z jeklenim mirom je rekel Joža: »Rozika in Požurnikov Toni sta zaljubljeni par. To sem hotel reči.« — »To ni res,« je zavpil Zagorjan. — »Pa je le res,« je zagotovil Joža. »Sploh pa ne razumem, zakaj se jeziš? Tvoja hčerka je pametna in si misli, hiša je boljša nego kočica in vedno itak ne bodeš živel.

Potem je vse sovraštvo končano in sedela bo v gorkem gnezdu. — »Moja Rozika ne pride na Požurnikov dom. In ljubezen se mora takoj pomehati. Zato bodem že skrbel.« — Zagorjan je kar divjal. Komaj ga je Joža pomiril in peljal v gostilno. Kajti hotel mu je še marsikaj povedati, da bi njegovo jezo še povečal. Hotel je pa, da bi se ta jeza proti Tonitu in ne toliko proti Roziki obrnila.

Ko je šel Zagorjan proti domu, bil je prepričan, da je šla Rozika Tonitu le na lim in da je hotel Toni s tem le njo in njenega očeta zasramovati. Vzel si je naprej, da poduči Roziko o tej grozni zmoti. Zvečer, ko se je precej mračilo in so se pričele svetiti prve zvezde nad Samskogoro, poklical je Zagorjan Roziko k sebi na klop pred hišo.

»Ti Rozika,« je rekel mirno, »vsedi se h meni; govoriti imam nekaj resnega s teboj.« Deklica je obledela. Kaj neki je bilo? Ali je Joža res že grozil? Z bojazljivim srcem se je vsedla k očetu.

Le-ta je prišel: »Izvedel sem danes nekaj, kar me ni razveselilo. Ko bi ne imel dokazov, bi tega niti ne verjel. Kaj praviš, kaj je to?« — Rozika ni mislila, da bi bila njena ljubezen izdana in rekla je mirno: »Ne vem!« — »No, potem ti moram že sam povedati. Slišal sem, da imaš s Požurnikovim sinom ljubezen. Ali je to

V nedeljo 12.1. ob 3. uri shod v gostilni Marinič pri sv. Urbanu. Pridite vsi!